

τὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς θεραπεύων ἀρρώστους ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Σαββάτου. Ἡ θεωρία αὕτη τῶν συμπιπτόντων νόμων εἶναι ὠφελιμωτάτη εἰς τὰς ἠθικὰς ἀνθρωπίνας πράξεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

Περὶ τῆς υποχρεωτικῆς δυνάμεως τῶν νόμων.

Ἡ υποχρέωσις γενικῶς εἶναι αἰτία υποχρεοῦσα ἡμᾶς εἰς πράξιν, ἢ ἀποχὴν πράξεως. Λέγεται δὲ *θετική*, ὅταν προέρχεται ἐκ θετοῦ νόμου· καὶ *φυσική*, ὅταν πηγάζῃ ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν πραγμάτων, ἢ ἐκ τοῦ φυσικοῦ νόμου. Πᾶς νόμος θετὸς, διὰ τὰ ἔχει υποχρεωτικὴν δύναμιν, εἶναι ἀνάγκη τὰ μὴ προστάτῃ μηδὲν ἐναντίον εἰς τὸν φυσικὸν νόμον· οὐδὲ δύναται, θετὸς ὢν, τὰ υποχρεῶν, ἐὰν πρότερον δὲν δημοσιευθῇ· διότι ὁ θετὸς νόμος, ἂν ᾦναι θεῖος, κρίματα ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ Θεοῦ· ἐὰν δὲ ἀνθρώπινος, ἐκ τῆς θελήσεως ἀνθρώπου ἔχοντος δύναμιν νομοθετικὴν· ὅθεν συμπεραίνεται, ὅτι θετὸς νόμος δὲν δύναται τὰ ἔχει υποχρεωτικὴν δύναμιν, ἂν πρότερον ἢ θέλησις τοῦ νομοθέτου δὲν γένηται γνωστὴ, ἤγουν, ἂν ὁ νόμος αὐτοῦ δὲν δημοσιευθῇ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ υποχρέωσις τοῦ θετοῦ νόμου κρίματα ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ νομοθέτου, εἰς τὴν θέλησιν λοιπὸν αὐτοῦ μένει καὶ ὁ καιρὸς τῆς υποχρέωσης· ὅθεν, ἐὰν εἰς τὴν δημοσίευσιν τοῦ νόμου σημειώνηται ὁ καιρὸς ἀφ' οὗ ἄρχεται ἡ υποχρέωσις, ὁ νόμος πρὸ τοῦ καιροῦ τούτου δὲν ἔχει οὐδεμίαν υποχρεωτικὴν δύναμιν· ἐὰν δὲ παντάπασιν ἀποσιωπᾶται ὁ καιρὸς, τότε ὁ νομοθέτης ἐννοεῖ, ὅτι ὁ νόμος λαμβάνει δύναμιν υποχρεωτικὴν εὐθὺς ἀπο τῆς ἡμέρας τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ.

Οἱ νόμοι, ὅσοι υποχρεοῦσι μὲν κατὰ φυσικὸν λόγον, καταγράφονται δὲ εἰς τὴν σειρὰν τῶν θετῶν νόμων, οἱ τοιοῦτοι, λέγω, νόμοι δὲν πρέπει ν' ἀφίνωνται χωρὶς τινος ἐξηγήσεως. Ἐὰν λοιπὸν ὁ νομοθέτης προσθέτῃ εἰς τὴν υποχρέωσιν τοῦ φυσικοῦ νόμου, καὶ τὴν ἑαυτοῦ θέλησιν, ἀνάγκη τὰ εἶπῃ τι ὡς αἴτιον τῆς πράξεως ἢ τῆς ἀποχῆς, αἴτιον ὅμως πηγάζον ἐκ τῆς οὐσιώδους ἀγαθότητος ἢ φαυλότητος τῆς πράξεως. Ἀνάγκη ὁμοίως τὰ δημοσιεύωνται, διὰ τὰ ἔχουσιν υποχρεωτικὴν δύναμιν. Ὁ φόνος, παραδείγματος χάριν, ἐμποδίζεται μὲν ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ νόμου· ἐὰν ὅμως ὁ νομοθέτης θέλῃ τὰ ἐμποδίσῃ αὐτὸν μὲ τιμωρίαν θανάτου, ὁ φυσικὸς οὗτος νόμος, καὶ τοι γνωστὸς ἤδη, πρέπει ὅμως τὰ δημοσιευθῇ οὐχὶ ὡς ἀπλῶς ἐμποδίζων τὸν φόνον, ἀλλ' ὡς διορίζων ποινὴν τοιαύτην κατὰ φρονέως. Οὕτω καὶ ὁ Θεὸς ἐμποδίζων τὸν φόνον διὰ νόμου θετοῦ, κηρύττει αὐτὸν, καὶ προλέγει ποινὴν, τὴν αἰώνιον κόλασιν : Πᾶς ἀνθρωποκτόνος οὐκ ἔχει ζωὴν αἰώνιον ἐν ἑαυ-